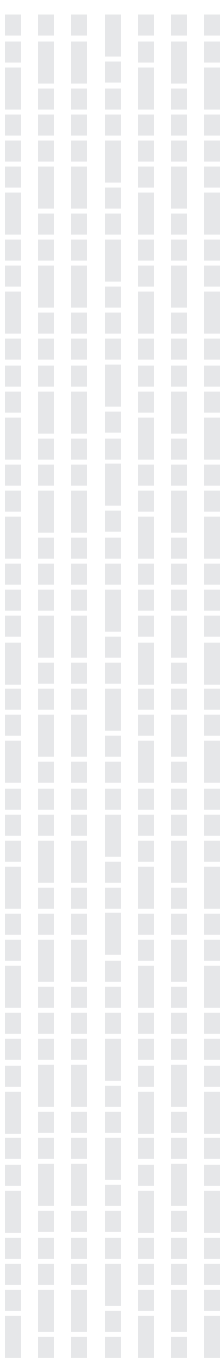

روز قیامت

سه‌شنبه اول آبان ۱۴۰۳
شماره ۴۲۵۹

<div><div><div><div></div><div><div></div></div></div><div><div> </div></div><div><div><div><div></div><div><div></div></div></div><div><div><div><div></div><div><div></div></div></div></div></div></div></div></div></div>
FARHIKHTEGANDAILY.COM
 FARHIKHTEGANONLINE

۲

درگذشت سیاست‌مدار کهنه‌کار ترکیه‌ای یک شب خاص را برای ایران و اردوغان یادآوری کرد

گولن، کودتا، اردوغان

زهرا طیبی

خبرنگار گروه نقد روز

فتح‌الله گولن درگذشت. روز گذشته تصویر مردی ۸۳ ساله در رسانه‌ها منتشر شد که گفته می‌شد، جدی‌ترین مخالف اردوغان بوده است. شاید حالا نام فتح‌الله گولن در میان خبرهای مختلف منطقه گم شود اما روزگاری و در میانه ژوئیه ۲۰۱۶ نام گولن با کودتایی گره خورده بود که علیه اردوغان در ترکیه کلید خورد و البته در ۸ ساعت هم به پایان رسید. نکته جالب ماجرا این بود که این کودتا از جانب فردی رقم خورد که روزگاری حامی اصلی اردوغان در به قدرت رسیدن بود. گولن برای اردوغان حداقل در سال‌های ابتدایی یک دشمن نبود. در به قدرت رسیدن او بعد از پای گرفتن حزب عدالت و توسعه هم کمک زیادی به او کرد و اردوغان او را پدروخوانده حزب عدالت و توسعه خواند. اما کمتر از ۱۰ سال بعد، شرایط متفاوت شد و گولن به جدی‌ترین مخالف سیاسی اردوغان تبدیل شد. گولن علیه اردوغان دست به کودتا زد و قرار بود کماندها اردوغان را در تفرجگاهش در مرمر بازداشت کنند. بعد از این کودتای نافرجام در ژوئیه ۲۰۱۶، دولت ترکیه او را محکوم و تابعیت ترکیه‌ای او را نیز لغو کرد. روز گذشته اما جدی‌ترین مخالف سیاسی اردوغان در بیمارستانی در پنسیلوانیا و در ۸۳ سالگی درگذشت و این پایان زندگی یاری بود که تبدیل به دشمن اردوغان شد.

پدروخوانده حزب عدالت و توسعه

اردوغان مثل بسیاری از مقامات دولت اسلام‌گرای آک‌پارتی از تربیت‌شدگان مدرسه فتح‌الله گولن بود. گولن معتقد بود که جوانان در ترکیه راه خود را گم کرده‌اند و براین اساس آموزش را بهترین پاسخ می‌دانست. هزیمت (خدمت) یا همان جنبش گولن، فعالیت خود را از مدارس آغاز کرد و پس از آن موسسات آموزشی را در نقاط مختلف ترکیه افتتاح کرد. گولن در این سال‌ها مشغول تدریس نسخه‌ای از اسلام با نام اسلام آنتولیایی بود. او به مدارا و تساهل اعتقاد داشت و با تئوریسم هم کاملاً مخالف بود. در سال ۲۰۰۲ و با یاری کارآمدن حزب عدالت و توسعه گولن از آنها حمایت کرد و اردوغان گولن را پدروخوانده حزب عدالت و توسعه معرفی کرد.

شروع اختلاف گولن و اردوغان از ۲۰۱۰

دوستی پدروخوانده حزب عدالت و توسعه با رجب طیب اردوغان اما تنها هشت سال ماندگار شد. از میانه سال ۲۰۱۰ این رابطه دوستی به دشمنی تبدیل شد و در سال ۲۰۱۳ به اوج خودش رسید تا آنجا که اردوغان، گولن را به تلاش برای سرنگونی دولت از طریق نفوذ در نهاد دولتی و برای انجام کودتا محکوم کرد. اردوغان اشتباه نمی‌کرد، بالاخره در ژوئیه ۲۰۱۶ گولن کودتایی را برای سرنگونی اردوغان کلید زد و این نقطه پایان علنی دوستی اردوغان و گولن بود و تاریخ به شکل زلزله‌ای تکرار شد و درحالی‌که بعد از به قدرت رسیدن اردوغان او از گولن خواست تا به ترکیه باز گردد بعد از این کودتا دادگاه ترکیه تابعیت ترکیه‌ای گولن را لغو کرد. اما برای شروع اختلاف و درگیری اردوغان می‌توان چند عامل را مورد توجه قرار داد.

بروز اختلاف در مدیریت دولت

اردوغان و گولن یک پایگاه مذهبی داشتند اما در بعضی مسائل ایدئولوژیک و سیاسی اختلافاتی داشتند. اردوغان در دوره ریاست خود بیشتر به سمت اقتدارگرایی و تمرکز بر قدرت فردی حرکت کرد، درحالی‌که گولن به دنبال تقویت و افزایش نفوذ فرهنگی و اجتماعی از طریق جنبش خود بود. طبیعی است که در ساختار اقتدارگری دولت اردوغان تلاش برای افزایش نفوذ از روش‌های فرهنگی و اجتماعی با برخورد دولت مواجه می‌شود. این اختلاف یکی از مواردی بود که منجر به بروز اختلاف میان اردوغان و گولن شد.

قدرت‌گیری جنبش گولن درنهادهای دولتی

اردوغان به محض به قدرت رسیدن اعضای جنبش گولن را وارد نهاد‌های حاکمیتی کرد و افراد پایه‌س به جنبش گولن در حکومت قدرت پیدا کردند. این جنبش البته از سال ۱۹۷۰ و بعد از شکل‌گیری تدریجی نفوذی در نیروهای پلیس، ارتش و قوه قضائیه به دست آمد اما به قدرت رسیدن اردوغان نفوذ آنها در این دستگاه‌ها را بیشتر کرد. همین نفوذ تبدیل به دردسری تازه شد و این احتمال را تقویت کرد که جنبش گولن قرار است تبدیل به تهدیدی علیه اردوغان شود. اردوغان به تدریج متوجه این موضوع شد که نفوذ افراد در دستگاه‌های حکومتی باعث ایجاد یک قدرت مستقل قوی کنار گوش اردوغان شده که حالا ممکن است قدرت او را تهدید کنند. اردوغان معتقد بود که گولن، قوه قضائیه و تیروی پلیس را تحت کنترل دارد. این اختلاف تا آنجا ادامه پیدا کرد که اردوغان جنبش گولن را قدرت در سایه دولت خواند و با همین استدلال نیز به دنبال پاسکاری آنها افتاد.

ماجرای یک افشاکری مالی در ۲۰۱۳

افراد نزدیک به جنبش گولن در ۲۰۱۳ از فساد مالی اردوغان پرده برداشتند. در این فساد مالی بزرگ برخی از اعضای دولت اردوغان به دریافت رشوه، سوء استفاده از قدرت برای تأمین منافع مالی و اقتصادی محکوم بودند. دادستانی به‌طور مشخص تحقیقاتی را مربوط به پروژه‌های ساختمانی، فروش ملک و قراردادهای دولتی انجام داد و چند مقام ارشد دولتی و تاجر ثروتمند را هم بازداشت کرد. این رسوایی تأثیر زیادی بر فضای سیاسی ترکیه گذاشت، اردوغان و حزب عدالت و توسعه را با چالش‌های جدی مواجه کرد تا آنجا که اردوغان این پرونده را بخشی از یک توطئه و کودتای قضایی برای تضعیف دولتش خواند. این یکی از عواملی بود که منجر به بروز اختلاف میان جنبش گولن و اردوغان شد.

نفوذ گولن در مناسبات بین‌المللی

جنبش گولن جدای از فعالیت‌هایی که در داخل کشور انجام می‌داد، نقش آفرینی‌های بین‌المللی هم داشت. آنها در بسیاری از کشورها، مدارس و موسسات فرهنگی تأسیس کردند و به فعالیت پرداختند. برخی از این فعالیت‌ها و اقدامات در حوزه بین‌المللی منجر به این شد که اردوغان حتی در سیاست خارجی هم جنبش گولن را تهدیدی بر سیاست خارجی خود بداند. این نقش آفرینی جنبش گولن منجر به ظهور یک نیروی رقیب برای اردوغان شد که از پشت صحنه تلاش می‌کند تا سیاست‌های دولت را تحت تأثیر قرار دهد. این اعمال نفوذ بعد از سفر گولن در ۱۹۹۹ به آمریکا هم اتفاق افتاد و گولن در زمان حضور خود در آمریکا هم به فعالیت علیه اردوغان پرداخت. در این راستا حمایت ضمنی نهاد‌ها و چهره‌های آمریکایی از گولن باعث شد تا اردوغان، گولن را تهدیدی جدی برای حکومت خود بداند.

چه شد که کودتا شد؟

گسست‌ها و اختلافات میان گولن و اردوغان تا آنجا ادامه پیدا کرد که بالاخره بعد از اعمال نفوذ گسترده جنبش گولن در مجموعه نهاد‌های حکمرانی، آنها دست به برقراری کودتا علیه اردوغان زدند. زمانی که کودتا

علی حیدری، کارشناس مسائل ترکیه:

ایران و روسیه بلافاصله از دولت ترکیه حمایت کردند

کودتای ۲۰۱۶ ترکیه یکی از جریانات متفاوتی بود که منطقه غرب آسیا به خود دید. ماجرابی که از ساعت ۱۰ شب آغاز و تیر تمام رسانه‌ها شد و تنها حدود شش ساعت بعد وضعیت در این کشور به حالت عادی بازگشت؛ از کمک میلیاردی امارات به کودتاگران تا بی‌اعتنایی آمریکا و قدرت‌های متحد ترکیه نسبت به این کشور و در مقابل موضع سریع، صریح و محکم تهران و مسکو در محکومیت‌زیرهای کودتا از جمله این حواشی بود. به‌منظور بررسی این تحولات تا علی حیدری، کارشناس مسائل ترکیه گفت‌وگو کردیم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

قبل از ۲۰۱۶ ترکیه متحمل ۴ کودتای موفق شده بود

علی حیدری معتقد است اتفاقی که در ۱۵ ژوئن ۲۰۱۶ رخ داد خیلی مهم بود زیرا تا پیش از این چهار کودتا در ترکیه رخ داده بود و هر چهار کودتا هم موفق شده بود. او در باره تفاوت این کودتا با کودتاهای قبلی گفت: «در این کودتا چندان روشن نبود که کدام طرف این کار را انجام می‌دهد. در گذشته ستادکل نیروهای مسلح ترکیه وارد میدان می‌شد و کودتا می‌کرد اما در اینجا فقط یک بخش ارتش، یعنی نیروهای ویژه وارد شدند و کودتا را ترتیب دادند و اینکه گفته می‌شود در پس کودتا جریان فتح الله گولن هست که این جریان از ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۶ طی این ۱۴ سال که حزب عدالت و توسعه به رهبری اردوغان بر سر کار بود، با رهبری و همراهی او قدرت زیادی در ششون مختلف سیاسی، امنیتی، انتظامی و نظامی در ترکیه به دست آورده بود و همه عوامل و مریدان خود را در بخش‌های مهم این ارکان به کار گرفته بود. بعد از کودتا شاهد بودیم که تصفیه‌های وحشتناکی در این بخش‌ها صورت گرفت و صدها هزار نفر از کار اخراج و حدود ۲۰۰ هزار نفر بازداشت شدند که نشان می‌داد جریان گولن در بخش‌های مختلف نفوذ داشته است.»

برخی کشورهای حوزه خلیج فارس از سقوط اردوغان بدشان نمی‌آمد

درباره این کودتای شش ساعته بحث‌های حاشیه‌ای زیادی مطرح می‌شود و اختلاف نظرات بسیاری درباره آن مطرح است. حیدری با اشاره به این موضوع درباره کلیات روند کودتا گفت: «ساعت ۱۰ شب اعلام شد که کودتا شده است. در آن زمان آقای اردوغان به همراه خانواده خود در جزیره مارماریس یا همان مرمره حضور داشت. این جزیره در جنوب غربی‌ترین نقطه ترکیه است و تا آنکارا و استانبول به‌صورت هوایی چند ساعت فاصله دارد. اردوغان وقتی این موضوع را شنید در آن منطقه بود. همانجا تصمیم گرفته شد که اردوغان به آنکارا رفته و از آنجا روند را اداره کند اما بعد از ساعتی مشخص شد که وضعیت آنکارا از لحاظ امنیتی مناسب نیست و بهتر است که همانجا بماند و کار را از دور اداره کند. به همین دلیل اردوغان از ساعت ۱۲:۳۰ از طریق نیم‌افزار فیس‌تایم با مجری شبکه سی‌ان‌ان ارتباط برقرار کرد و مردم را دعوت کرد تا به خیابان‌ها بیزیند و از جمهوریت نظام حمایت و پاسداری کنند و مردم برای اولین بار در طول ۶۰ سال گذشته که از اولین کودتا می‌گذرد به خیابان‌ها آمدند و اجازه ندادند که این کودتا شکل بگیرد و این روند مدیریت ادامه داشت تا ساعت ۴:۴۰ صبح که اردوغان به همراه خانواده‌اش به استانبول رسیدند و اعلام کردند که کودتا شکست خورده و سرکوب شده. در این باره موضوعات مختلفی مطرح است که در پس پرده کدام کشورها و جریانات بودند. خود دولت ترکیه جریان فتح‌الله گولن را متهم اصلی این پرونده می‌داند و بعضی‌ها در ترکیه آمریکا را هم پشت پرده می‌دانند چون او با ما برخلاف دیگر رهبران نزدیک به ترکیه نسبت به کودتا واکنشی نداشت و تا ناخبر بسیاری کودتا را محکوم کرد و تمدید حضور اردوغان را تیریک گفت. این خیلی برای ترک‌ها گران تمام شد و به آن اعتراض کردند در صورتی‌که مثلا ایران و روسیه بلافاصله با اردوغان تماس گرفتند و حمایت رسمی خود را از دولت ترکیه اعلام کردند. اما کشورهایی مثل آمریکا و حوزه خلیج فارس این را با تاخیر اعلام کردند. حتی آقای مولود چاوش اوغلو، وزیر وقت خارجه ترکیه اعلام کرد که امارات ۳۵ میلیارد دلار برای این کودتا هزینه کرده بود که اردوغان را به زیر بکشد. برخی کشورهای حوزه خلیج فارس همچنین رویکردی داشتند و بدشان نمی‌آمد که اردوغان پایین کشیده شود. اما کشورهای مثل روسیه و ایران به شدت با این ماجرا مخالف بودند و حتی ظریف، وزیر خارجه وقت هم گفت که من به همراه سایر دوستانم یعنی شورای عالی امنیت ملی و دیگر مسئولان امنیتی و نظامی تا صبح بیدار بودیم و ماجرا را پیگیری می‌کردیم. ظاهراً آقای روحانی هم از نزدیک موضوع را پیگیری می‌کرده و نگران بودند که وضعیت اردوغان چه خواهد شد.»

ظاهرا اردوغان با مشورت ایران از مردم خواست به خیابان‌ها بیایند

یکی از حواشی مربوط به این کودتا ادعای حضور اردوغان در ایران در زمان کودتاست. حیدری اما معتقد است که این ادعا‌ها صحت ندارد و اردوغان آن شب اصلا سمت ایران نیامد. او در این باره توضیح داد: «من اینها را صحیح نمی‌دانم زیرا درست است که ایران از لحاظ نظامی و امنیتی در حالت آماده‌باش بود و در بزرگ‌ترین همسایه‌اش و در یکی از کشورهای مهم منطقه کودتا شده بود و وضعیت مشخص نبود اما اینکه اردوغان ایران آمه باشد را درست نمی‌دانم. از جزیره مرمره یا مارماریس تا تبریز ۲۲۰۰ کیلومتر فاصله است و با هواپیما هم دو و نیم تا سه ساعت راه است. از طرفی تا استانبول هم دو ساعت فاصله است. یعنی اگر بلافاصله بعد از کودتا به تبریز بیاید و هنوز ننشسته به استانبول برگردد که شکست کودتا را اعلام کند، ۵ تا ۶ ساعت طول می‌کشد در صورتی‌که کل کودتا شش ساعت بوده و چنین چیزی صحیح نیست و درشتن این است که از همان جزیره مارماریس با هلی‌کوپتر از هتلس به جایی مخفی منتقل شد و از همان‌جا به‌صورت تلفنی کار را پیش برد و مردم را با بیانیه‌های تلفنی و تصویری و مکتوب خودش هدایت کرد که به خیابان‌ها بیایند. درباره به خیابان آمدن مردم گفته می‌شود این پیشنهاد طرف ایرانی بوده که از ملت برای مقابله با کودتا کمک بگیرد. ما در انقلاب اسلامی و حوادث بعد از آن این تجربه را داشته‌ایم که برای حفظ کشور از مردم کمک گرفته شود و اگر بخواهیم نقش ایران در این ماجرا را بررسی کنیم به نظر این‌می‌تواند منطقی‌تر باشد که شاید با مشاوره ایران، اردوغان از مردم خواسته به خیابان‌ها بیایند و حمایت خود را از دولت و جمهوریت ترکیه اعلام کنند.»

بعد از شکست کودتا ترکیه به ایران نزدیک شد

این کارشناس مسائل ترکیه با اشاره به اینکه اردوغان با وضعیت سختی روبه‌رو بود و انتظار داشت که کشورهای مختلف با او همدردی کرده و در کنارش بایستند، افزود: «در این وضعیت به‌طور مشخص و صریح و روشن فقط روسیه و ایران بودند که این کار را انجام دادند و دیگر کشورها چندان آشکارا و صریح این کار را انجام ندادند شاید نتیجه کودتا چه می‌شود چون قبلا چند دوره کودتا شده بود و موفق شده بودند که نظام را سرنگون کنند برای همین تصور اینها این بود که بازمه این اتفاق خواهد افتاد و این اتفاق آنقدر روی حزب حاکم و دولت تأثیر گذاشت که باعث شد نزدیکی ایران به ترکیه و روسیه بیشتر شود و خیلی بیشتر از آمریکا فاصله گرفته و بدبینی‌شان به این کشور بیشتر شود. تا آنجا که ماه گذشته که سفیر آمریکا در ترکیه ماموریتش پایان یافت، گفت یکی از مشکلاتی که ما داشتیم این بود که در دوره کودتا به‌صورت صریح و شفاف کنار دولت ترکیه و اردوغان قرار نگرفتیم و همین ضربه سختی به روابط ما وارد کرد و امیدوارم این اشتباهات دوباره تکرار نشود. این نشان می‌دهد که این وضعیت حتی بعد از سال‌ها هم بر روابط دو کشور آمریکا و ترکیه تأثیر گذاشته بود.»

پیوست. نفوذ گولن در دستگاه‌های حاکمیتی واضح بود، تلاش اردوغان برای پاسکاری آنها در دولت و در نقطه مقابل مخالفت آنها با دولت اردوغان شروع کودتا را کلید زد.

ناراضیاتی درون ارتش

از دهه ۲۰۰۰ دولت اردوغان اصلاحات زیادی در نهادی امنیتی و نظامی ارتش کلید زد، اصلاحاتی که به‌تدریج نفوذ ارتش را محدود کرد، همین امر هم منجر به بروز نارضیاتی در ارتش شد، اعضای ارتش از این تغییرات ناراضی بودند و فکرمی‌کردند که دولت اردوغان در حال تخریب ارزش‌های جمهوریخواهانه است. همین نارضیاتی‌ها در ارتش زمینه بروز یک کودتا را فراهم کرد.

اردوغان بر مدار اقتدارگرایی

اردوغان به سمت اقتدارگرایی حرکت می‌کرد. مخالفان اردوغان مثل احزاب سکولار و جناح‌های نظامی و سیاسی معتقد بودند که او حقوق مخالفان را نادیده می‌گیرد و آزادی‌های سیاسی را محدود می‌کند. سیرکوب مخالفان، ارتش را به فکر به راه انداختن یک کودتا برای بازگرداندن نظام دموکراتیک انداخت. علاوه‌براین بحران‌های داخلی و خارجی که ترکیه در آن برهه زمانی تجربه می‌کرد مثل فعالیت‌گروه‌های کرد و درگیری با داعش در مرزهای سوریه، بی‌ثباتی و نارضایتی زیادی را به وجود آورده بود و در همین فضا فرماندهان نظامی به این نتیجه رسیدند که باید با به‌راه‌انداختن کودتا جلوی بروز بحران را بگیرند.

رقابت قدرت در میان ارتشی‌ها

بخش‌هایی از نیروهای ارتش به‌ویژه کسانی که طرفدار سکولاریسم و مدل حکومتی آتاتورک بودند معتقد بودند اردوغان در حال از بین بردن میراث آتاتورک و تغییر هویت جمهوری ترکیه است. آنها به این نتیجه رسیدند که کودتا تنها راه ممکن برای جلوگیری از قدرت گرفتن بیشتر اردوغان است.

شکست کودتا در ۸ ساعت

نهایتا اما کودتا شکست خورد. مردم حمایت نکردند و این عدم حمایت منجر به شکست دولت و ارتش شد. همین امر هم باعث شد اردوغان بتواند اوضاع را کنترل کند. او تقریباً همه افرادی که در این کودتا دست داشتند را بازداشت کرد و شمار آنها به ۱۶ هزار نفر رسید. این کودتا نه‌تنها منجر به تضعیف قدرت اردوغان نشد بلکه قدرت او را تقویت و این امکان را فراهم کرد که اصلاحات عمده در ساختار دولتی و امنیتی ترکیه را کلید یزند و در نهایت جدی‌ترین مخالف سیاسی خود را به دست داشتن در کودتا، محکوم و دادگاه تابعیت او را سلب کرد.

ایران کنار دولت قانونی ترکیه

از همان دقایق ابتدایی که کودتا کلید خورد ایران در سطح دیپلماتیک و سیاسی از دولت قانونی ترکیه حمایت و صراحتاً اعلام کرد که با هرگونه کودتا مخالف است و از اردوغان حمایت می‌کند. در همان دقایق ابتدایی شروع کودتا محمد جواد ظریف، وزیر خارجه ایران در تماسی تلفنی با همتای ترکیه‌ای خود بر لزوم حفظ ثبات و امنیت ترکیه و حمایت از دولت قانونی تأکید کرد. حسن روحانی رئیس‌جمهور وقت هم در پیامی به اردوغان کودتا را محکوم و دادگاه تابعیت او را سلب کرد.

مشروعیت دادن ایران به دولت قانونی ترکیه

در شرایطی که کودتا در حال وقوع است موضع‌گیری‌کشورهای همسایه و قدرت‌های بزرگ می‌تواند تأثیر زیادی بر مشروعیت بخشیدن به کودتا داشته باشد. ایران نیز با علم به این موضوع از همان دقایق ابتدایی شروع کودتا کنار دولت قانونی ترکیه قرار گرفت؛ امری که مشروعیت دولت اردوغان را همچنان حفظ می‌کرد و به او این امکان را می‌داد که بتواند با کودتاچیان برخورد کند.

از حمایت‌های ایران در شب کودتا سپاسگزاریم

مدتی بعد از کودتای نافرجام گولن، مسیر وقت ترکیه در ایران به ماجرای کودتا اشاره کرد و از حمایت‌های ایران در شب کودتا تشکر کرد. او در ادامه گفت: «از حمایت‌های ایران در شب کودتا سپاسگزارم. دوستی در چنین شرایطی خودش را نشان می‌دهد. ما هم در کنار آنها هستیم. البته از حمایت‌های ایران تعجب نکردیم.» امری که نشان می‌داد محکوم کرون کودتا در ادبیات دیپلماتیک تنها اقدامی نبوده که ایران در مواجهه با کودتا انجام داده است.

روسیه و ایران به اردوغان کمک کردند

برهمنیای برخی اطلاعات و گزارش‌های غیررسمی گفته می‌شد، ایران هشدارهایی درمورد شروع تحرکات نظامی به اردوغان داده بود برخی از تحلیلگران به این موضوع اشاره کردند که ایران از طریق رصد تحرکات ارتش ترکیه در مرز به این نتیجه رسیده بود که برخی از این فعالیت‌ها غیرعادی‌اند و آن را به دولت ترکیه اطلاع داده بود. در آن برهه زمانی حضور ایران برای مقابله با داعش و سوریه منجر به این شد تا ایران از تحرکات مشکوک در مرز باخبر شود و آن را به ترکیه خبر دهد. علاوه‌براین برخی از منابع روسی نیز به این موضوع اشاره کردند که روسیه با استفاده از توانایی‌های اطلاعاتی خود برای شناسایی و مقابله با کودتاچیان استفاده کرده است.

گولن هیچ وقت اتهام کودتا را نپذیرفت

روزگذشته نهایتاً پرونده این اختلاف چندین ساله بسته شد. گولن در پنسیلوانیا درگذشت. او اما درتمام این مدت همچنان به انتقادات خود از دولت اردوغان و فعالیت‌هایش ادامه داد. او هیچ‌زمان اتهام انجام یک کودتا را نپذیرفت. همچنان معتقد بود فساد گسترده و سیستماتیکي در دولت اردوغان درحال وقوع است و آنچه در جریان سال ۲۰۱۳ افشا شد، واقعیتی انکارنشدنی بوده است. گولن در جریان گفت‌وگویی که بعد از کودتا داشت هم به روایتی از یکی از دوستانش در ترکیه اشاره می‌کند که شاهد برخورد تندی با یکی از پلیس‌های ترکیه بوده است. او می‌گوید که فساد و اختلاس در ترکیه عادی جلو می‌کرد. همه مردم این اقدامات را می‌دیدند و ارتباطی هم با او نداشته است. او همچنین به این موضوع اشاره کرد که در جریان افشای فساد مالی ۲۰۱۳ هم نقشی نداشته است. گولن در ایده حکمرانی معتقد بود، سنت و مدرنیت به هم جمع می‌شوند. او معتقد به حفظ هویت اسلامی مردم ترک‌تبار در داخل و خارج از ترکیه بود و با ارائه یک برداشت محافظه‌کارانه سازگار با اندیشه محافظه‌کاری کلاسیک با هرگونه تغییرات سریع و بنیادین در جامعه مخالفت کرد و حداکثر با اصلاحات تدریجی بدون دگرگونی در ساختارهای سنتی جامعه همراهی کرد.